

PANUN pakinoita

Selailllessani tässä päivänä muutaman postia osui katseeni eteen tutunnäköinen kuva: jyrkän taitekaton kattama rakennus, kulkikas torni kuin keskiaikaisessa linnassa (tai Oulun maanmittauskonttorissa!) ja kokonaisuutta häiritsevä korkea savupiippu kuin meijerissä. Taitteassani hieman lehteä huomasin otsikonkin: siinä puhuttiin Akseleli-Gallen-Kallelan Tarvaspäästä. Muistui silloin mieleeni, että tuon samaisen tornitalon ohi olen monenmonet kerrat vihreässä nuoruudessani vaeltanut silti koskaan uskaltamatta sisälle.

Tätä Tarvaan tietä oli tapamme retkeillä pitkin Helsingin rannikkoa ja totisesti sai hakea syksyisin idyllisempää sunnuntaihenkkiä kuin tämä kaislarantojen monin paikoin reunustamatie, joka paikoin painui kapeahkaksi kyläteiksi oltuaan alkumatkan leveä asfalttivyylä. Jos kiersi Meilahden rantatien joutui kulkemaan ohi Laaksolan, Maila ja J. J. Mikkolon kuuluisan kirjallisen huvilan, jonka portti aina näytti hyvin suljetulta. Kerran aivan nuorena, ollessani lähdössä ensimmäiselle ulkomaanmatkalleni, olin tuohon kuuluun pihaan uskaltanut ja myös saanut suosituksen herttaiselta Jooseppi-professorilta, mutta Maila-rouva mahtoi olla muilla mailla. Näen taas tuon valkoisen portin, muistan sen suojeleman huvilan huoneissa vietetyt kirjallisuuttaiteelliset illat, joista paljon olen lukenut ja ihmettelyn onkohan tämä koti, yksi aniharvoista suomalaisista ns. kirjallisista salongeista, todellain nyt mahdettu muuttaa museoksi, onkohan Helsingin kaupungilla liiennyt siihen varoja.

Tarvaantielä sitten ohitettiin alussa mainittu Tarvaspää, Gallen-Kallelan kuulu taiteilijakoti, kulttuurihistoriallinen työpa-

ja, jota on suunniteltu Gallen-Kallela-museoksi. Olisiko mahdollista, että suunnitelma todella olisi uhanalainen, raukeamassa? Se oli idyllinen vaellustie ja sen päässä, tavallisimpana kääntöpaikteenä, oli nimensä puolesta idyllisin kahvila, joka tieleni on sattunut: Linnunlaulu. Se oli silloin, kun nuor' ol' ylioppilas...

Jouduin nyt kovin kauas kotikonnuilta, mutta vaihteluhan virkistää. Toverini palasivat juuri pieneltä pyörälenkiltä, mistä muistuvat mieleen tuota äskeistäkin varhaisemmat vuodet, jolloin hyvän isäni kanssa tapasimme näitä ympäristöteitä joskus pyörällä tankkaillen, mitä uutta laiteille oli rakennettu ja miten taiteilija Syksy kulloinkin oli asettanut uudet työnsä näytteille. Vaan niitähän oli kaikkialla alkaen punapihlajan varjostamasta Limingantullin harmaaitasta Kastellin puutarhojen värikylläisiin piha-idylleihin saakka. Mistä nyt mahtaisi kulkea pyörätieni, jos sellaisen vakioreitit joutaisiin ajamaan, mitä suosittelee muille? Kaupunki on mahdollottoman paljon laajentunut, tuonnoinen lenkki mahtuu melkein kaupunkimaisesti asutun alueen rajojen sisäpuolelle. Limingantietä Nokelantielle ohi Äimäraution, ylös preventoriumin mäkeä, jolloin jo olisi ehtinyt saada vaikutelman merenrannan syksystä. Välitie tästä Lintulammille on kyllä heikko pyörätieksi, mutta ajaa sen. Uusia omakoteja ja sinnekin, hiekkatormiin, ilmestynyt. Lintulammien vanha tuttu lenkkitie, hikipisaroin kylvetty, monet kevyät riemulla trampattu, tuo Karjaportille ja siitähän jo oikeastaan alkaa kaupunki katuiineen, mikä jokaista, joka tänne vuosien jälkeen saapuu, hämmästyttää ehkä enemmän kuin mikään muu vanhassa Oulussa.

Plaananoja-Juurosoja, jolle kohtaa saavun, on täällä uudistettu ja mahtava, leveä kuin pienen kirkonkylän joki, jota ehkä virraksi kutsutaan. Leveä ja laava on Karjasillankangas ja komeilta vaikuttavat uudet kivilatot askeen niin hyötyisillä pelloilla.

Siinä yksi lenkkipolku. Toisen voisi suunnata entiseen tyyliin ulos Kajaanintullista. Kajaanintie Kastelliin on hauska ajaa. Mutta Kastellista on sopivin kääntäjä Erkkolan kujalle, joka kyllä on kelpo tie. Kääntöpaikteenä ehtii jo nähdä varsinkin näin syksyisin hyvin maalauskellisiä näkymiä, sillä niillä kulmin on paljon vanhoja puolittain huvilamaisia, puolittain maalaisia taloja ulkorakennuksineen ja pikkupuutarhoineen. Värttö-Kauppi on tuttu, oli joskus hyvinkin tuttu! Siitä kaupunkiin päin on matala talo jokivarressa, jossa ystäväni Olavi Kitkalainen muutaman vuoden kirjoitteli näillekin palstoille ja jossa tuli monta kirjallista rupatteluhetkeä vietettyä. Kasarmin ylikäytävältä sopii ajaa komeaa koivukujaa jo Aströmille ja kaupunkiin, keskikaupungille, sanokaamme, mutta aika jos piisaa voi ajaa rautatiesillan yli ja ihailla kahvipuoltoa sellaisia näkymiä, että niitä ei joka kylässä olekaan. Yläjuoksun puolella tälle vuolaan virran halkomalle maisemalle antavat väriä ja vaihtelua pohjoisrannan huvilat, alajuoksun puolella tietenkin voimalaitos.

Kun täältä kiertelen valtaväylä silloille ja niittä ylittäessäni ihailen sekä arkkitehtuurin aikaansaamaa ihmeelliseltä tuntuva yleisen maisemakuvan muutosta ja vanhan ja uuden yhteisesti tarjoamia koreita ja koristeellisia maisemia, olenkin nähnyt sellaisen määrän syystauluja, että näillä näkömillä, jos lenkin esim. sunnuntaina on tehnyt, hyvinkin jaksaa arkiviikon yli.

Arkiviikkoon mahtuu sitten näistä puolin kaikenlaista syys-

kauteen kuuluvaa. On konsertteja, on teatteria, elävääkin eikä vain valkokankaalla, jolta tietysti siltäkin voi nähdä, ankaravaaliota noudattaen, paljon hyvää, hyödyllistä ja virkistävää. Oulun Näyttämö on sekin aloittanut, kuten kerrottu on, ja tulevan viikon jälkeen alkaakin sitten oikein teatteriviikko, joka siis sattuu tai on satutettu yhteen kirjavuon kanssa. Tällä viikolla esittää näyttämö Minna Canthin Anna-Liisan, joka kautta maan on sovittu tämän viikon ensi-iltakappaleeksi. Oulussa tuo ensi-ilta on 12 p:nä. Hra Syksyn taideteoksista muistuvat mieleen myös hänen kollegansa ihmisten vaatteissa, taidemaalari, joista varmaan monella on ollut antoisakin kesä. Milloinkaan saanemme nähdä heidän töitään! Menossa oleva katonäyttely, vaalijulistet, ei oikein jaksa innostaa, koska kuvaajalta odotamme objektiivisempaa asennoitumista. Kajaanissa, jossa nuorten ja vanhojen taiteilijain välinen yhteistyö on hyvin vireää — sieluna toiminnassa H. Ahtela, kuulin, että siellä oltaisiin halukkaita suureen pohjoissuomalaiseen yhteisnäyttelyyn, joka avattaisiin Kajaanissa tulevan kesän lopulla ja joka sitten näistä puolin inkuin vuoden kuluttua kiertäisi muut pohjoisimmat kaupunkimme. Oulun taidemaalareitten nestori Aua Koivistoa tavatessani kerroin nämä terveiset ja kuulin, että ajatus ainakin häntä kiinnostaa. Ehkäpä ei ole liian varhaista siitä nyt jo mainita.

Mutta missä viiheyttä Oulun kotien taidenäyttely, jota kai keran puuhattiin jo niin pitkällä, että taideteoksia kuulutettiin lehdistössä. Onhan meillä, tiemmä, Oulun Taideyhdistys! Kun keväinen vanhojen muotokuvien näyttely onnistui yleisökanatuksen puolestakin, luulisi sen rohkaisevan tämän kotien muidenkin taidearteiden yhteisnäyttelyn suunnittelijoita.